

УДК 373.2.091.121.3: 792

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.4>

О. П. ДЕМЧЕНКО

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
Електронна пошта: d_elena_pr@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0001-5975-4470>*

М. О. ДАВИДОВА

*доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти та мистецьких дисциплін,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна
Електронна пошта: soneta_06@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-0194-7103>*

І. О. ЛАРІНА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти та мистецьких дисциплін,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна
Електронна пошта: ikarisekaj1916@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0117-147X>*

СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПРОЯВАМИ ОБДАРОВАНОСТІ В УМОВАХ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті окреслено сучасні напрями досліджень обдарованості як складного психологічного феномена, вивчення шляхів розвитку здібностей і творчості талановитих дітей. Зроблено акцент на науковому підході, що розробляється у зарубіжній педагогіці, згідно з яким обдарованих дітей вважають особистостями з особливими освітніми потребами. Показано важливість раннього виявлення потенційно обдарованих дітей і розвитку їх здібностей на етапі дошкільного дитинства. Обґрунтовано необхідність створення у закладі дошкільної освіти сприятливих умов для творчої самореалізації талановитих дітей. Показано, що роботу з розвитку здібностей необхідно поєднувати з вихованням впевненої та оптимістичної особистості. З'ясовано сутність поняття «успіх» у психології, «ситуації успіху» – в педагогіці. Успішність дитини закладена у самій природі феномена обдарованості, бажання досягти успіху є однією з екзистенційних потреб талановитої особистості. Доведено розвивально-виховний ресурс створення ситуації успіху у вихованні обдарованих дітей. Переживання обдарованою дитиною радості успіху позитивно впливає на її особистісне зростання і творчу самореалізацію. Необхідно забезпечувати можливості досягнення успіху в художньо-естетичній діяльності, зокрема театральній. Залучення дітей до різних видів театралізацій створює їм можливість проявити себе, продемонструвати свої досягнення, набути комунікативного досвіду. Проаналізовано програми дошкільної освіти і показано, що у їх змісті закладено можливості для організації театралізованої діяльності дошкільнят. Однією з умов ефективного створення ситуації успіху для кожної здібної дитини є підготовленість вихователів до використання театралізацій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: обдарованість, успіх, ситуація успіху, театр, театральна діяльність, гра-театралізація, гра-драматизація.

1. Поставлення проблеми

В умовах реформування освіти України спостерігається перегляд концептуальних підходів, відбувається перехід від авторитарної до дитиноцентрованої педагогіки, гуманізація всіх

аспектів освітнього процесу. У контексті таких парадигмальних змін визнається цінність, унікальність і неповторність кожної дитини, ставиться мета – виховання компетентних, впевнених у собі, конкурентоздатних, успішних

особистостей. Особливої уваги потребують обдаровані діти, для розвитку здібностей і творчої самореалізації яких потрібно створювати сприятливі, психологічно комфортні та розвивальні умови. Таким особистостям слід забезпечувати спеціальний психолого-педагогічний супровід, створювати індивідуальну освітню траєкторію, відкривати творчі перспективи, розробляти і впроваджувати спеціальні творчорозвивальні програми.

Проте робота з пошуку та розвитку талантів в Україні ще не набула системного характеру, простежуються деякі суперечності. За переконанням С. Терепищого, з одного боку «здобутки обдарованих молодих людей вкрай необхідні Україні», але з іншого боку «здібна молодь не має можливості реалізувати свої таланти», часто стає «проблемою для суспільства», тому спостерігається «суттєва втрата талантів» [Терепищій та інші : 145]. У свою чергу, Ю. Єременко констатує, що в нашій країні допоки не досить уваги приділено створенню умов для розвитку потенціалу обдарованої молоді, яку дослідниця відносить «до групи соціальної ексклюзії» [Єременко : 6].

Мета роботи – обґрунтування важливості створення ситуації для розгортання потенціалів і творчої самореалізації дітей дошкільного віку з проявами обдарованості.

2. Аналіз попередніх досліджень. В останні десятиліття розробка проблеми обдарованості суттєво активізувалася та розглядається на якісно новому рівні. Інтерес становлять дослідження, в яких розкривається співвідношення когнітивних і некогнітивних чинників у досягненні успіху і творчій самореалізації обдарованої особистості (Г. Айзенк, Д. Гоулман, Р. Пономарева-Семенова, Є. Худобіна та інші); вивчаються соціально-психологічні проблеми (Ю. Бабаєва, Ю. Гільбух, О. Лосієвська, О. Савенков, Е. Уїтмор, О. Фокіна, Л. Холлінгзуорт, В. Чудновський, О. Щєбланова та інші), труднощі соціалізації обдарованих дітей (Н. Завгородня, О. Марінушкіна, А. Мудрик, А. Петровський, Л. Токарева, Л. Туріщева, Г. Френсіс та інші).

Інтелект, талант розглядаються як важливий соціальний та економічний ресурс (К. Текес), для успішного використання якого необхідно забезпечувати управління. У працях зарубіж-

них науковців Е. Грема, П. Друкера, А. Робертсона, Д. Уоткінса та інших започатковано новий напрям досліджень – «талант-менеджмент», який уже знайшов відображення і в українській науці (Р. Винничук, Г. Захарчин, Н. Кузнецова, В. Пікалов, О. Продіус та інші).

Опубліковані наукові дослідження М. Адлера, С. Ньюша, С. Розена та інших спрямовані на вивчення феномену «зірок», аналіз яких дозволив Т. Несторенко [Несторенко : 13] резюмувати, що суперзірки виникають не тільки серед виконавців, але й серед фірм, секторів і міст. Лідуючі позиції, ефективність, економічна і фінансова потужність організації досягається завдяки здібним та обдарованим особистостям. Зірковий статус може бути і у закладу освіти, який забезпечують талановиті науковці, викладачі, студенти.

Одним із сучасних, проте ще не досить розроблених наукових напрямів є психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей як особистостей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Досвід низки розвинених країн, де вже налагоджена система роботи з пошуку та підтримки талантів, представлений у компаративних дослідженнях. У контексті інклюзивного підходу І. Нінков [Ninkov 2020] аналізує роботу з обдарованими дітьми, стверджуючи, що саме інклюзія як альтернативна основа є потенційно найкращою системою освіти для обдарованих учнів. У своїх працях О. Ковальова представила результати вивчення й узагальнення позитивних тенденцій розвитку обдарованості учнів у країні Об'єднані Арабські Емірати. У цій країні визнаються особливі потреби талановитих особистостей, створюються додаткові розвивальні умови, зокрема розробляються спеціальні програми з «урахуванням характеристик та повної реалізації потенціалу обдарованих дітей» [Ковальова : 89].

3. Виклад основного матеріалу.

Одним із найскладніших актуальних питань психолого-педагогічної науки та освітньої практики ми вважаємо пошук ефективних шляхів для творчої самореалізації потенційно обдарованих особистостей (М. Воронко, О. Лукашевич, В. Моляко, О. Музика, М. Тадеєва, О. Шевчишена та інші). Розроблення цього наукового аспекту зумовлено необхідністю мінімізації

частки неуспішних і нереалізованих обдарованих особистостей, так званих «заблокованих системою шкільного навчання талантів». Ще у 60-их роках ХХ століття, за результатами досліджень П. Торренса, обдаровані учні становили близько 30% серед відрахованих зі шкіл за неуспішність або асоціальну поведінку [Концепція креативності Дж. Гілфорда і Е. П. Торенса]. Прикладом нереалізованості є доля В. Сідіса, найвідомішого вундеркінда початку ХХ століття, IQ якого був і залишається найвищим у світі. Проте його називали «дивним невдахою», «божевільним», «невдалим експериментом батьків», «згорілим генієм» тощо.

За результатами опитування батьків та експертів Ю. Єременко виділяє такі причини нереалізованості обдарованих дітей: скромність, невпевненість у власних здібностях, небажання розвивати свою обдарованість [Єременко : 142-143].

Роботу з пошуку талантів, ідентифікації потенційно обдарованих дітей і створення умов для розкриття їх творчого потенціалу важливо починати вже у ранньому віці, оскільки:

– на етапі дошкільного дитинства у діяльності малюків уже проявляються загальні та спеціальні здібності на рівні вище середнього, що є одним із критеріїв припущення про потенційну обдарованість дитини (О. Кульчицька, С. Сузукі, В. Юркевич та інші);

– дошкільний вік вважають початковим для успішного розвитку творчості як важливої характеристики обдарованої особистості (В. Дружинін, Н. Лейтес та інші).

Серед цінностей дитинства визначено «розвиток творчих задатків, здібностей, талантів дітей» [Базовий компонент дошкільної освіти 2021]. Проте таку роботу не можна зводити лише до пошуку потенційно обдарованих дітей і розвитку їх здібностей. Виховання талановитої дитини потрібно здійснювати комплексно, в контексті її загального розвитку, розв'язання актуальних завдань, обумовлених специфікою дошкільного дитинства. Варто враховувати, що обдарований дошкільник передусім є дитиною, яка знаходиться на важливому етапі онтогенезу, коли закладаються основи становлення особистості. Цей період є початком розвитку довільних процесів, виховання духовно-моральних і вольових якостей, соціалізації та ідентифікації, формування «Я-концепції», адекватної

самооцінки, оптимістичного сприйняття. Пріоритетом вважаємо збереження самоцінності дитинства, яким не можна «жертвувати» заради пришвидшеного розумового розвитку, ранніх успіхів, створення образу «вундеркінда», нерідко – задоволення батьківських амбіцій. Через те інтерес становить позиція О. Цибулько щодо орієнтованості сучасної освіти не лише на інтелектуалізацію, але й на духовні координати, властиві розвитку людини загалом і тому необхідні для її цілісного виховання. Дослідниця відзначає, що «освітній політиці необхідно визнати духовний вимір навчання у сучасному світі, що зможе допомогти відновити добробут, активізувати більш глибокий потенціал молодих поколінь» [Цибулько 2019 : 292].

Із метою виховання обдарованої дитини як впевненої та оптимістичної особистості, в якій сформована адекватна самооцінка та переважає позитивний емоційний фон, важливо забезпечити їй умови для досягнення успіхів у різних видах діяльності. На успішності особистості, з одного боку, робиться акцент уже у трактуванні обдарованості. Пояснюючи таке явище, дослідники вказують на позитивний результат діяльності, суттєві досягнення дитини як одну з ознак її обдарованості. За визначенням В. Моляка, обдарована дитина «вирізняється з-поміж своїх однолітків яскравими успіхами в досягненні результатів на якісно вищому рівні, який перевищує її певні умовні середні показники» [Моляко : 4]. У свою чергу, О. Буров і В. Камишин зазначають, що «обдарованість проявляється в тій чи іншій сфері діяльності або в декількох із них у вигляді успішності, тобто досягненні певних результатів, які можна зазвичай виміряти якісно чи кількісно» [Буров; Камишин : 9].

З іншого боку, створення ситуації успіху зумовлено необхідністю задоволення талановитими дітьми екзистенційних потреб у самоствердженні, відчутті самоцінності та самореалізації. На думку О. Музики, «для творчо обдарованої особистості характерними є три групи потреб, серед яких провідною соціальною є потреба у визнанні» [Музика 2015 : 69]. Ступінь задоволення таких потреб викликає у дитини палітру позитивних чи негативних почуттів, емоцій, орієнтує її на нові досягнення або блокує активність. Саме позитивний резуль-

тат у різних видах діяльності є домінантним джерелом внутрішніх сил дитини, що стимулює мотивацію подолання труднощів, бажання рухатися далі, вдосконалюватися.

У довідниковій літературі слово «успіх» розглядається у двох аспектах: 1) позитивний наслідок роботи, справи (значні досягнення, удача, талант); 2) громадське визнання, схвалення чого-небудь, чийхось досягнень, позитивних якостей [Великий тлумачний словник сучасної української мови 2001 : 1304].

У психології досліджуються два протилежні мотиви: досягнення успіху чи уникнення невдачі. Успіх / неспіх у такому контексті вважають інтегральною індивідуальною оцінкою власного результату, яка спричинює особливий нервово-психічний стан і зумовлена тим, наскільки відповідає досягнутий результат поставленій особистій меті, очікуванням. Саме позитивний результат у різних видах діяльності є домінантним джерелом внутрішніх сил дитини, що стимулює потребу подолання труднощів, бажання рухатися далі, вдосконалюватися. Аналіз наукового дискурсу (І. Бех, А. Белкін та інші) показує, що у більшості випадків правильно організована ситуація успіху переважно позитивно впливає на становлення впевненої, самодостатньої особистості, зокрема обдарованої. Переживання дитиною радості успіху є важливим на всіх вікових етапах, починаючи з дошкільного дитинства, оскільки забезпечує такі її стани, як психологічне благополуччя дошкільника, коригування емоційного стану в позитивний бік; підвищення самооцінки вихованця, розвиток впевненості у собі, власних силах; виховання морально-вольових якостей (сміливості, рішучості, підвищення активності, ініціативності тощо); гармонізацію стосунків дитини з однолітками, підвищення соціометричного статусу в колективі з відкриттям нових резервів для спілкування; мотивування та активізацію участі у наступних видах діяльності [Демченко 2002].

У педагогіці такий феномен розглядається у контексті створення ситуації успіху, яка є одним із різновидів особистісно зорієнтованих методів виховання. Про успіх говорять тоді, коли відмічають певні досягнення дитини в соціально значимій діяльності та їх визнання з боку інших учасників освітнього про-

цесу (педагогів, батьків, друзів, однолітків). На думку А. Белкіна, автора відповідної технології, ситуація успіху – це «спеціально змодельовані, створені та організовані педагогічні умови з урахуванням індивідуальних особливостей дитини та її самооцінки, дотримання яких народжує для неї перспективи і можливості досягнення позитивного результату діяльності. Вона є наслідком продуманої, підготовленої стратегії, тактики вчителя, сім'ї» [Белкін : 31].

Створення ситуації успіху передбачає дотримання низки психолого-педагогічних умов, таких як організація різнобічної діяльності, в якій бере участь дитина, що забезпечить їй більше можливостей стати успішною; спеціальне створення педагогами якомога більшої кількості позитивно і діяльнісно забарвлених ситуацій успіху для розширення можливостей щодо самореалізації [Белкін : 31].

На нашу думку, створення ситуації успіху обдарованим дітям можливе в умовах творчої художньо-естетичної діяльності, зокрема театральної. За визначенням О. Олійника, така діяльність «пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва і відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів. У ній втілюються потреби дитини у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів». З одного боку, дослідниця вважає таку діяльність одним із ефективних засобів педагогічної роботи з розвитку особистості дитини, а з іншого – вона є специфічним видом дитячої активності, одним із улюблених видів творчості [Олійник : 10]. На думку дослідниці, театральна діяльність цілком органічно «вплітається у контекст дитинства». Саме до 5-ти років діти вже здатні до повного перевтілення, свідомого пошуку сценічних засобів виразності для передачі настрою, характеру, стану персонажа. Вони вміють знаходити зв'язки між словом і дією, жестом та інтонацією, самостійно додумують роль і входять у неї, додають їй індивідуальних рис; у них виникає бажання керувати виставою, бути режисером [Олійник : 14].

Виділяють три напрями творчості дітей у театральній-ігровій діяльності, які можуть об'єднуватися: *продуктивний* (створення власних сюжетів або творча інтерпретація заданого сюжету); *виконавський*, спрямований на розвиток акторських здібностей; *оформлювальний*,

що передбачає створення декорацій, костюмів тощо [Олійник :10].

Виходячи з того, що театральна діяльність передбачає різновекторне спілкування, виділимо ще *соціально-комунікативний напрям* у її організації. Ми поділяємо позицію С. Соболевської [Соболевська], яка зазначає, що більшість митців (художник, скульптор, композитор) фіксують свої думки за допомогою «неживого» матеріалу. Натомість у театрі актор стає суб'єктом комунікації, створює сценічний образ «наживо» і проявляє його прямо під час вербального і невербального спілкування через голос, міміку, тіло, емоції, здатність мислити і відчувати.

Комунікація дітей під час постановки театралізованого дійства створює їм можливості проявити себе, самовиразитися, продемонструвати свої досягнення, набуті комунікативного досвіду. Водночас відбувається емоційно-почуттєва взаємодія, налагодження нових дружніх стосунків, знімається нервово напруження, зникає сором'язливість і невпевненість, долаються сумніви щодо себе; внаслідок цього формується позитивна «Я – концепція», оптимістичне світосприйняття, підвищується самооцінка.

У дошкільній освіті організація дитячої творчості є домінантою напрямом «Дитина у світі мистецтва», інтегрованим результатом якого має стати формування в дітей мистецько-творчої компетентності [Базовий компонент дошкільної освіти 2021 : 21-22]. Вона пояснюється як «здатність дитини практично реалізувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності», зокрема театральної. Компонентами такої компетентності є:

– *емоційно-ціннісне ставлення*: «інтерес і позитивна реакція на пропозиції залучення до різних видів мистецько-творчої діяльності» («театралізація малих літературних творів, розігрування спектаклю»);

– *сформованість знань*: «елементарних уявлень про види мистецтва», зокрема театральне; «розуміння призначення театральних реквізитів, атрибутів для театралізованої діяльності; знання змісту і колективного характеру театральної вистави, різних видів театру»;

– *навички*: «розрізняти вистави різних театрів; акторські здібності»; «запам'ятовувати

сюжетну послідовність спектаклю, своєчасно залучатися до театралізованих дій; ідентифікувати почуття і вчинки персонажів із власними; використовувати побутові речі як атрибути театралізованої діяльності» тощо [Базовий компонент дошкільної освіти 2021 : 22-23].

Аналіз програм дошкільної освіти свідчить, що в їх змісті визначено можливості для організації театральної діяльності дошкільнят і формування в них мистецько-творчої компетентності. Зокрема, програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» містить окремий напрям «Художньо-естетичний розвиток. Театралізована діяльність», одним із завдань якого визначено «розвиток бажання брати участь у театралізованих іграх і постановках, розвивати здібності до творчого перевтілення у сценічний образ, залучення дітей до театралізації творів і самостійно придуманих казок за допомогою різних видів театру: настільного, пальчикового, тіньового, лялькового, театру іграшки тощо» [Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» 2013 : 61]. У парціальній програмі «Радість творчості» зазначено серед інших завдань «виховання впевненості у своїх силах, стимулювання прагнення до самореалізації та самоствердження» [Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості» 2013]. Для кожної вікової групи розроблено розділ «Малятам про театр, цирк і кіно».

Задля забезпечення талановитим дітям ситуації успіху у театральній діяльності вихователям слід використовувати ігри-театралізації під час організації усіх режимних моментів і вільної життєдіяльності, занять за всіма освітніми напрямками Базового компоненту дошкільної освіти, а також проводити театралізовані ранки і свята, вводити театралізовані завдання у програми творчих конкурсів, квестів, у проєктну діяльність тощо.

Найбільші можливості забезпечення умов для творчої самореалізації обдарованих дітей закладені у роботі дитячого театального гуртка, який має працювати на засадах «театрального цеху». За такого підходу постановка спектаклю стає тривалим колективним творчо-комунікативним процесом, який містить: спільний вибір п'єси чи її написання, розподіл

і розучування ролей, роботу над постановкою театрального дійства, репетиції; виготовлення ляльок, костюмів, декорацій і запрошень, підготовка приміщення; показ театральної постанови; обговорення спектаклю.

Сучасна постановка театралізованого дійства часто потребує створення віртуального естетичного простору, роботу на персональних пристроях у режимі online. Цікавою є ідея дослідників зі створення дизайну дитячого сценічного костюма з використанням біонічних предметів, ураховуючи такі принципи: «імітація біоформи в окремих елементах костюма, аналогічність силуетних рішень природним біоформам, біонічна дизайнерська проекція із визначення функціональності, образної та асоціативної виразності костюма» [Yezhova et al].

У театралізовану діяльність слід залучати фактично всіх дітей, із різними здібностями, а не лише з акторськими. Саме такий підхід створює умови дітям із проявами всіх видів обдарованості (інтелектуальної, художньої, лідерської, соціальної, технічної, спортивної та інших) втілювати потреби у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе і світу через відтворення різних образів і ситуацій. Ми виходимо з ідеї, що кожна особистість є талановитою, не можна сегрегувати дітей під час організації театральної діяльності залежно від їх акторських, музичних чи інших здібностей. На різних етапах роботи над театральною постановою, крім вихователів і дітей, у ній можуть брати участь і студенти-практиканти, батьки, дідусі й бабусі, старші брати і сестри, місцеві поети, актори, музиканти, художники, інші творчі особистості.

Ефективність залучення дошкільників до театральної діяльності, створення ситуації успіху для кожної здібної дитини під час її організації залежить від сформованості в педагогів необхідних умінь і навичок. Для цього у ЗВО потрібно здійснювати теоретико-методичну підготовку в декількох напрямках, зокрема «введення в освітні програми підготовки майбутніх педагогів спеціальних навчальних дисциплін із театральної педагогіки, основ режисури, сценічної майстерності» [Demchenko et al 2021].

Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності у роботі з дошкільниками проводиться у Харківському національному педагогічному університеті ім.

Г. С. Сковороди. Зокрема, для студентів бакалавріату спеціальності 012 Дошкільна освіта викладається дисципліна «Театральна діяльність у закладах дошкільної освіти». Зміст програми передбачає ознайомлення майбутніх вихователів з історією і теорією театру, з основами режисури, сценічної та акторської майстерності; розкриття соціально-виховного потенціалу театральної діяльності, методичних особливостей використання ігор-театралізації під час роботи з дошкільнятами; ознайомлення з алгоритмом створення театального гуртка, законами роботи над постановкою п'єси тощо. Вивчення дисципліни забезпечить студентам можливість опанувати режисерською та акторською майстерністю, дозволить стати організаторами дитячих театральних і лялькових вистав у закладах дошкільної освіти. У майбутній професійній діяльності студенти зможуть планувати, організовувати й результативно здійснювати освітню роботу з дошкільниками, варіативно використовуючи різні види театрив.

У Вінницькому державному педагогічному університеті ім. М. Коцюбинського у контексті підготовки студентів до використання театру в роботі з дітьми пропонуються для вибору такі дисципліни: «Театральна педагогіка», «Соціоігрової практикум», «Розвиток творчих здібностей дітей у театралізованій діяльності», «Навчання і виховання обдарованої дитини» та інші. Відповідна робота здійснюється також під час реалізації проекту Erasmus + Module Jean Monnet 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO, викладання курсу «Підготовка майбутніх педагогів до впровадження європейського досвіду формування soft skills дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами театральної діяльності». Метою дисципліни є теоретико-методична підготовка студентів до використання театру як засобу розвитку soft skills у дітей з особливими освітніми потребами, зокрема талановитих, у контексті вивчення й адаптації західноєвропейських педагогічних концепцій. Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти знайомляться з різними видами театрив Західної Європи, основами театральної педагогіки; вивчають освітні, розвивальні, виховні можливості організації театральної діяльності дітей.

Результати і висновки.

В Україні поступово формується державна політика щодо підтримки обдарувань і талантів, раннього виявлення потенційно обдарованих особистостей, розвитку їх здібностей. Проте донині більшість положень залишається декларативною. Відповідно до цього на різних рівнях потрібно створити систему роботи з пошуку потенційно обдарованих дітей, розвитку їх здібностей, досягнення успіху в різних видах діяльності. Виходячи із сутності феномена обдарованості та екзистенційних потреб талановитої дитини, забезпечення можливості переживання радості від досягнень і позитивних результатів позитивно змінює її психоемо-

ційний стан і забезпечує формування важливих якостей. Навіть одноразовий успіх може суттєво вплинути на різні аспекти життя й особистісного зростання дитини, розвитку впевненості у собі та у власних силах; підвищення ініціативності, мотивування та активізацію участі у наступних видах діяльності. В умовах закладу дошкільної освіти створювати ситуацію успіху для обдарованих дітей варто системно, під час організації роботи театральних гуртків, різних видів занять, режимних заходів і вільної життєдіяльності дітей. Залучення дошкільників до театральної діяльності створює можливості проявити себе, продемонструвати свої досягнення, набути комунікативного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти: нова редакція. Затверджено наказом МОН України від 12.01.2021 № 33. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyyu%20komponent%20doshkilliya.pdf> (дата звернення 15.06.2021).
2. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать. (Мастерство учителя: идеи, советы, предложения). Книга для учителя. Москва : Просвещение, 1991. 176 с.
3. Буров О. Ю., Камишин В. В. Оцінювання обдарованості: проблеми кількісної міри. *Навчання і виховання обдарованої дитини : теорія та практика* : [збірник наукових праць]. Київ : Інститут обдарованої дитини АПН України, 2009. Вип. 2. 279 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 440 с.
5. Демченко О. П. Підготовка майбутніх учителів до створення ситуації успіху молодших школярів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка і психологія*. Випуск 6. Вінниця: РВВ ДП «Державна картографічна фабрика», 2002. С. 114-122.
6. Єременко Ю. В. Самореалізація обдарованих учнів у сучасній Україні: основні чинники та ризики: дис...канд. соціологічних наук : 22.00.04. Харків, 2018. 279 с.
7. Ковальова О. А. Аналіз досвіду Об'єднаних Арабських Еміратів з освіти обдарованих учнів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2020. № 1 (76). С. 88-94. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1\(76\)-88-94](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1(76)-88-94). URL: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2020/1/14.pdf> (дата звернення 23.07.2021).
8. Концепция креативности Дж. Гилфорда и Э. П. Торренса. URL: <http://www.bibliotekar.ru/psihologia-2-1/142.htm> (дата обращения: 17.8.2021).
9. Моляко В. О. Актуальні соціально-психологічні аспекти проблеми обдарованості. *Обдарована дитина*. 1998. № 2. С. 3-6.
10. Музика О. Л. Екзистенційні потреби і розвиток обдарованої особистості. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології ім.Г.С. Костюка НАПН України. Т. VI. Психологія обдарованості*. Випуск 10. Житомир, 2015. С. 63-77.
11. Несторенко Т. П. «Економіка суперзірок»: можливості та загрози для сфери освіти. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 7, № 2. 8-15. URL: <http://ujae.org.ua/ekonomika-superzirok-mozhlyvosti-ta-zagrozy-dlya-sfery-osvity/> (дата звернення 20.07.2021).
12. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Волощук В. О., 2017. 163 с.
13. Андриєтті О.О., Голубович О.П., Долинна О.П., Дяченко Т.В., Ільченко Т.С. та ін. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / Тернопіль: Мандрівець, 2013. 104 с.
14. Борщ Р.М., Самойлик Д.В. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості». Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
15. Соболевська С. О. Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець ХХ – початок ХХІ століття): дис...канд. культурології : 26.00.01. Київ, 2021. 225 с.
16. Терепищій С. О., Антонова О. С., Науменко Р. А. та ін. Обдарована молодь України: оцінка сучасного стану та поширення перспективного досвіду роботи з обдарованою молоддю в регіонах України. Київ : ВМГО «Союз обдарованої молоді», 2008. 156 с.
17. Цибулько О. С. Духовні виміри сучасної освіти. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Северодонецьк, 2019. Вип. 6 (93). С. 290-300. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2019-93-6-290-300> URL: <http://domtpsnu.snu.edu.ua/index.php/Domtp/article/view/103/96>. (дата звернення 06.07.2021).

18. Demchenko O, Stakhova I, Davydova M., Larina I., Lymar Y., Strilets S. Preparation of future teachers for the development of giftedness of preschool and primary school children by means of dramatization. Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference. Volume 2, May 28th-29th. 2021. P. 165-177. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol2.6301> URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6301> (дата звернення 19.06.2021).
19. Ninkov I. Education Policies for Gifted Children Within a Human Rights Paradigm: a Comparative Analysis. *Journal of Human Rights and Social Work*. 2020. Vol. 5. P. 80-89. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41134-020-00133-1> URL: <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs41134-020-00133-1>. (дата звернення 14.06.2021).
20. Yezhova, O., Abramova, O., Pashkevich, K., Vasylieva, O. Designing of children's stage costume using bionic objects. *Fashion, Style Popular Culture*. 2020. Vol. 10, No 1. DOI: https://doi.org/10.1386/fspc_00053_1 URL: https://www.ingentaconnect.com/content/intellect/fspc/pre-prints/content-intellect_fspc_00053;jsessionid=5dr79hjje15d2.x-ic-live-03 (дата звернення 11.08.2021).

REFERENCES

1. *Bazovyy komponent doshkil'noyi osvity: nova redaktsiya* (2021). Zatverdzheno nakazom MON Ukrainy. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf> (data zvernennya 15.06.2021) (in Ukrainian).
2. Belkin A. S. (1991) *Situatsiya uspekha. Kak ee sozdat'. (Masterstvo uchitelya: idei, sovety, predlozheniya)*. Kniga dlya uchitelya. M.: Prosveshchenie. 76 s. (in Russian).
3. Burov, O. Yu., Kamyshyn, V. V. (2009) Otsynuyannya obdarovanosti: problemy kil'kisnoyi miry. *Navchannya i vykhovannya obdarovanoi dytyny : teoriya ta praktyka : [zbirnyk naukovykh prats']*. K. : Instytut obdarovanoi dytyny APN Ukrainy. Vyp. 2. 279 s. (in Ukrainian).
4. *Velykyi tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy* (2001) [uklad. i hol. red. V.T.Busel]. K.; Irpin': VTF "Perun". 440 s. (in Ukrainian).
5. Demchenko, O. P. (2002) Pidhotovka maybutnikh uchyteliv do stvorennya situatsiyi uspikhu molodshykh shkolyariv. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohika i psykholohiya*. Vypusk 6. Vinnytsya: RVV DP «Derzhavna kartohrafichna fabryka». S. 114-122 (in Ukrainian).
6. Yeremenko, Yu. V. (2018) *Samorealizatsiya obdarovanykh uchniv u suchasniy Ukraini: osnovni chynnyky ta ryzyky* [dys... kandydata sotsiolohichnykh nauk : 22.00.04. Kharkiv. 279 s. (in Ukrainian).
7. Koval'ova, O.A. (2020) Analiz dosvidu Ob"yednanykh Arabs'kykh Emirativ z osvity obdarovanykh uchniv. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti*. # 1 (76). S. 88-94. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1\(76\)-88-94](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-1(76)-88-94). Retrieved from: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2020/1/14.pdf>. (in Ukrainian).
8. *Kontseptsiya kreativnosti Dzh. Gilforda i E. P. Torrensa*. Retrieved from: <http://www.bibliotekar.ru/psihologia-2-1/142.htm> (in Russian).
9. Molyako, V.O. (1998) Aktual'ni sotsial'no-psykholohichni aspekty problemy obdarovanosti. *Obdarovana dytyna*. #2. S. 3-6 (in Ukrainian).
10. Muzyka, O.L. (2015) Ekzysyentsiyni potreby i rozvytok obdarovanoi osobystosti. *Aktual'ni problemy psykholohiyi: zbirnyk naukovykh prats' Instytutu psykholohiyi imeni H.S. Kostyuka NAPN Ukrainy*. T.VI. Psykholohiya obdarovanosti. Vypusk 10. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. S. 63-77 (in Ukrainian).
11. Nestorenko, T. P. (2020) «Ekonomika superzirok»: mozhlyvosti ta zahrozy dlya sfery osvity. *Ukrayins'kyi zhurnal prykladnoyi ekonomiky*. Tom 7. # 2. 8-15. Retrieved from: <http://ujae.org.ua/ekonomika-superzirok-mozhlyvosti-ta-zagrozy-dlya-sfery-osvity/> (data zvernennya 20.07.2021) (in Ukrainian).
12. Oliynyk, O. M. (2017) *Teatral'no-ihrova diyal'nist' v umovakh doshkil'noho navchal'noho zakladu* [navch.-metod. posib.]. Kam"yanets'-Podil's'kyi : Voloshchuk V. O. 163 s. (in Ukrainian).
13. *Prohrama rozvytku ditey starshoho doshkil'noho viku «Vpevneny start»* (2013) [O. O. Andriyetti, O. P. Holubovych, O. P. Dolynna, T. V. Dyachenko, T. S. Il'chenko, H. Ye. Ivanova, H. M. Lysenko, T. V. Panasyuk, H. V. Petrova, T. O. Pirozhenko, N. M. Romanko, N. A. Sluchyn's'ka, N. I. Trykoz]. Ternopil': Mandrivets'. 104 s. (in Ukrainian).
14. *Prohrama khudozhn'o-estetychnoho rozvytku ditey rann'oho ta doshkil'noho viku «Radist' tvorchosti»* (2013) [R. M. Borshch, D. V. Samoylyk]. Ternopil': Mandrivets'. 72 s. (in Ukrainian).
15. Sobolyev's'ka, S. O. (2021) *Kul'turovorcha funktsiya ukrayins'koho amators'koho teatru kinets' KhKh – pochatok KhKhI stolittya*: dysertatsiya kandydata kul'turolohiyi : 26.00.01. Kyiv. 225 s. (in Ukrainian).
16. Terepyschyy, S.O., Antonova, O.Ye., Naumenko, R.A. ta in. (2008) *Obdarovana molod' Ukrainy: otsinka suchasnoho stanu ta poshyren nya perspektyvnoho dosvidu roboty z obdarovanoyu moloddyu v rehionakh Ukrainy*. Kyiv: VMHO «Soyuz obdarovanoi molodi». 156 s. (in Ukrainian).
17. Tsybul'ko, O.S. (2019) Dukhovni vymiry suchasnoyi osvity. *Dukhovnist' osobystosti: metodolohiya, teoriya i praktyka*. Severodonets'k. Vyp. 6 (93). S. 290-300. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2019-93-6-290-300> Retrieved from: <http://domtpsnu.snu.edu.ua/index.php/Domtp/article/view/103/96> (in Ukrainian).
18. Demchenko, O, Stakhova, I., Davydova, M., Larina, I., Lymar, Y., Strilets, S. (2021) Preparation of future teachers for the development of giftedness of preschool and primary school children by means of dramatization. Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference. Volume 2, May 28th-29th. P. 165-177. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol2.6301>. Retrieved from: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6301> (in English).
19. Ninkov, I. (2020) Education Policies for Gifted Children Within a Human Rights Paradigm: a Comparative Analysis. *Journal of Human Rights and Social Work*. 2020 Volume 5. P. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41134-020-00133-1> URL: <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs41134-020-00133-1> (in English).

20. Yezhova, O., Abramova, O., Pashkevich, K., Vasylieva, O. (2020) Designing of children's stage costume using bionic objects. *Fashion, Style & Popular Culture*. 10/1. DOI: https://doi.org/10.1386/fspc_00053_1 Retrieved from: https://www.ingentaconnect.com/content/intellect/fspc/pre-prints/content-intellect_fspc_00053;jsessionid=5dr79hije15d2.x-ic-live-03 (in English).

O. P. DEMCHENKO

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor at the Department of Primary Education,
Vinnitsa Mykhaylo Kotsiubynsky State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
E-mail: d_elena_pr@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0001-5975-4470>*

M. O. DAVYDOVA

*Associate Professor at the Department of Theory and Technology of Preschool Education
and Arts Disciplines,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine
E-mail: soneta_06@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-0194-7103>*

I. O. LARINA

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor at the Department of Theory and Technology of Preschool Education
and Arts Disciplines,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine
E-mail: ikarisekaj1916@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0117-147X>*

**CREATING A SITUATION OF SUCCESS FOR CHILDREN WITH MANIFESTATIONS
OF GIFTEDNESS IN THE CONTEXT OF THEATRICAL ACTIVITY**

The article outlines current research directions on the problem of giftedness as a complex psychological phenomenon, developing ways to develop the abilities and creative potential of talented children. Emphasis is placed on the scientific approach developed in foreign pedagogy, according to which gifted children are considered individuals with special educational needs. The importance of early identification of potentially gifted children and the development of their abilities at the stage of preschool childhood is shown. The necessity of creating favorable conditions for creative self-realization of talented children in preschool education institutions is substantiated. It is shown that the work on the development of abilities should be combined with the education of a confident and optimistic personality. The essence of the concept of «success» in psychology, «success situations» – in pedagogy is clarified. Success lies in the very nature of the phenomenon of giftedness and is one of the existential needs of a talented person. The development and educational resource of creating a situation of success in the upbringing of gifted children is proved. A gifted child's experience of a situation of success has a positive effect on his personal growth and creative self-realization. It is necessary to ensure that the gifted child experiences the joy of success in various types of artistic and aesthetic activities, in particular, theatrical. The inclusion of children in theatrical activities creates opportunities for them to express themselves, demonstrate their achievements, gain communication experience, and so on. Theoretical and methodological features of creating a situation of success for gifted children in various types of theatricalization are revealed. Pre-school education programs are analyzed and it is shown that their content provides opportunities for organizing theatrical activities of preschool children. One of the conditions for effectively creating a situation of success for each capable child in the course of organizing theatrical activities is the readiness of teachers for this area of professional activity.

Key words: giftedness, success, success situation, theater, theatrical activity, game-theatricalization, game-dramatization.